

Směnky, exekuce a SJM

Pro úspěch manžela povinného při uplatňování jeho výlučného vlastnického práva podle § 267 odst. 1 písm. a) o. s. ř. k majetku, který by, nebýt smlouvy o zúžení společného jmění manželů, patřil do společného jmění povinného a jeho manžela, jenž byl postižen exekucí pro vymožení závazku vzniklého jen povinnému po uzavření smlouvy o zúžení společného jmění manželů, je významná nejen vědomost věřitele o obsahu smlouvy o zúžení společného jmění, ale i vědomost manžela povinného o budoucím závazku jeho manžela. To platí nejen pro vylučovací žaloby, jimiž uplatňuje manžel povinného právo k majetku, který získal smlouvou o zúžení společného jmění manželů, ale i v případě exekuce, nařízené k vymožení pohledávky ze směnky, která byla původně vystavena jako blankosměnka (byť „vymáhanou“ pohledávkou je pohledávka na zaplacení směnky, je pro řešení otázky doby vzniku této pohledávky (pro účely posouzení, zda se tak stalo před nebo po zúžení společného jmění manželů) podstatné i to, kdy vznikla blankosměnkou zajištěná pohledávka).

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 31 Cdo 4087/2013, ze dne 9.12.2015)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně J. T., zastoupené JUDr. M.F., advokátem se sídlem v B., proti žalovanému J. K., zastoupenému Mgr. P.N., advokátem se sídlem v B., o vyloučení nemovitostí z exekuce, vedené u Okresního soudu v Novém Jičíně pod sp. zn. 8 C 70/2010, o dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 5. června 2013, č. j. 57 Co 42/2013-305, tak, že rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 5. června 2013, č. j. 57 Co 42/2013-305, a rozsudek Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 6. listopadu 2012, č. j. 8 C 70/2010-261, se ruší a věc se vrací okresnímu soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Žalobou ze dne 14. dubna 2010 se žalobkyně domáhala, aby z exekuce vedené u Okresního soudu v Novém Jičíně pod sp. zn. 53 Nc 4486/2008 k návrhu oprávněné společnosti FINCOM TRADE LTD., se sídlem Britské panenské ostrovy, (dále jen „společnost FINCOM TRADE LTD.“), proti povinným J. T. a J. T., byly vyloučeny nemovitosti - dům na pozemku p. č. st. 1980, pozemek p. č. st. 1980, pozemek p. č. 509/34 a pozemek p. č. 509/35, vše v katastrálním území N. J. - H. P., zapsané na listu vlastnictví č. 3577 u Katastrálního úřadu pro Moravskoslezský kraj, Katastrální pracoviště Nový Jičín, pozemek p. č. st. 1062, pozemek p. č. 3051/8, pozemek p. č. 3067/6 a stavba č. ev. 27 na pozemku p. č. st. 1062, vše v katastrálním území R. u V., zapsané na listu vlastnictví č. 792 u Katastrálního úřadu pro Zlínský kraj, Katastrální pracoviště Vsetín, včetně jejich příslušenství a součástí a movitých věcí, které tvoří jejich příslušenství. Tvrdila, že tyto nemovitosti jsou v jejím výlučném vlastnictví, neboť s manželem (1. povinným) uzavřela dne 19. ledna 2005 notářským zápisem smlouvu o zúžení společného jmění manželů, a stala se jejich vlastníci. Měla za to, že dluh 1. povinného mohl vzniknout až v roce 2007 vyplněním směnečné částky na blankosměnkách, které jako avalista podepsal dne 12. února 2004 a které zajišťovaly leasingové smlouvy, jež uzavřel téhož dne jako zástupce společnosti RAKO-TRANS, s. r. o., se sídlem v Š. (dále též jen „společnost RAKO-TRANS, s. r. o.“), že však blankosměnky byly doplněny neoprávněně a v rozporu se smlouvou, neboť v té době již všechny splatné závazky společnosti RAKO-TRANS, s. r. o., byly uhrazeny. O podepsání blankosměnek navíc ani nevěděla a nelze-li předem s určitostí stanovit výši částky, která bude do blankosměnky doplněna, nelze ani hovořit o obvyklé správě majetku, a proto i kdyby závazek 1. povinného vznikl před zúžením společného jmění manželů, nemohl by být zahrnut do jejich společného jmění.

V průběhu řízení Okresní soud v Novém Jičíně usnesením ze dne 28. dubna 2011, č. j. 8 C 70/2010-105, k návrhu žalobkyně připustil podle ustanovení § 107a zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), vstup nového žalovaného J. K. na místo dosavadní žalované společnosti FINCOM TRADE LTD., neboť bylo prokázáno, že v exekučním řízení byl usnesením soudního exekutora Mgr. Petra Jaroše ze dne 21. dubna 2010, č. j. 129 EX 6123/08-39, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. října 2010, č. j. 56 Co 462/2010-51, připuštěn jeho vstup do řízení na místo dosavadní oprávněné společnosti.

Okresní soud v Novém Jičíně (soud prvního stupně) rozsudkem ze dne 6. listopadu 2012, č. j. 8 C 70/2010-261, vyloučil předmětné nemovitosti z exekuce vedené u téhož soudu pod sp. zn. 53 Nc 4486/2008 a uložil žalovanému zaplatit náklady řízení ve výši 44.760,- Kč.

Zjistil, že společnost RAKO-TRANS, s. r. o. uzavřela dne 12. února 2004 se společností VIVA leasing, a. s. tři leasingové smlouvy, a to smlouvu č. 204/0079, ve které bylo předmětem leasingu vozidlo FREIGHT-LINER CONDO, leasingovou smlouvu č. 204/0080 s předmětem leasingu vozidlo Tatra 815 a leasingovou smlouvu č. 204/0078 s předmětem leasingu vozidlo Volvo 610. Smlouvy za společnost RAKO-TRANS, s. r. o. uzavřel jednatel společnosti J. T. a zplnomocněný zástupce J. T., manžel žalobkyně. Leasingová nájemkyně společnost RAKO-TRANS, s. r. o. současně s podpisem smluv vystavila ve prospěch společnosti VIVA leasing, a. s. blankosměnky bez data splatnosti a výše částky, které jako avalisté podepsali J. T. J. T. Všechny leasingové smlouvy byly postupně dohodou ukončeny (dne 23. srpna 2005 a 18. října 2005) a byly uzavřeny nové leasingové smlouvy, jejichž předmětem byla stejná vozidla, dne 22. května 2006 byly uzavřeny smlouvy o cessi těchto leasingových smluv, kdy se namísto společnosti RAKO-TRANS, s. r. o. stala leasingovým nájemcem společnost 1. Ostravská podnikatelská, s. r. o. (následně pod obchodní firmou TIRKOM s. r. o. a TIRKOM s. r. o. „v likvidaci“, jež zanikla výmazem z obchodního rejstříku 29. ledna 2013). Do směnek byla doplněna směnečná suma (87.218,- Kč a 159.507,- Kč) a datum jejich splatnosti (21. srpen 2007) a společnost VIVA leasing, a. s. je převedla indosamentem na společnost FINCOM TRADE LTD. a ta na J. K. Formou notářského zápisu ze dne 19. ledna 2005 sp. zn. NZ 12/2005 a NZ 13/2005 bylo zúženo společné jmění žalobkyně a 1. povinného, výlučnou vlastnící předmětných nemovitostí se stala žalobkyně a 1. povinný se stal výlučným vlastníkem společnosti RAKO-TRANS, s. r. o. O zúžení společného jmění manželů byla společnost VIVA leasing, a. s. informována v květnu 2006 při uzavírání smluv o cessi. Dále zjistil, že soud prvního stupně usnesením ze dne 15. září 2008, č. j. 53 Nc 4486/2008-15, nařídil exekuci na majetek 1. povinného J. T. (manžela žalobkyně) a 2. povinného J. T. podle směnečných platebních rozkazů Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 14. prosince 2007, č. j. 6 Sm 325/2007-11, a č. j. 6 Sm 326/2007-11, k uspokojení pohledávky oprávněné společností FINCOM TRADE LTD. ve výši 246.725,- Kč a úroků z prodlení ve výši 6 % ročně z částky 159.507,- Kč od 22. 8. 2007 do zaplacení a úroků z prodlení ve výši 6 % ročně z částky 87.218,- Kč od 22. 8. 2007 do zaplacení a náhrady nákladů předcházejícího řízení ve výši 66.413,25 Kč a nákladů exekuce. Jejím provedením pověřil soudního exekutora Mgr. Petra Jaroše, který vydal dne 1. dubna 2009 exekuční příkazy č. j. 129 EX 6123/08-12 a č. j. 129 EX 6123/08-13, jimiž rozhodl o provedení exekuce prodejem předmětných nemovitostí ve vlastnictví žalobkyně (manželky povinného) s tím, že v době vzniku vymáhané pohledávky dne 12. února 2004 patřily do společného jmění žalobkyně a 1. povinného a ke smlouvě o zúžení společného jmění manželů ze dne 19. ledna 2005, podle níž se stala jejich vlastnící žalobkyně, se nepřihlíží (§ 42 odst. 1, 2 zákona č. [120/2001](#) Sb., exekuční řád, ve znění do 31. prosince 2012, dále jen „e. ř.“).

Soud prvního stupně zdůraznil, že se nemohl zabývat otázkou (ne)existence pohledávky v době vyplnění směnek a (ne)oprávněností vyplnění blankosměnek (jak tvrdila žalobkyně), neboť jde o podmínky vydání exekučního titulu a tyto otázky se proto musí posoudit v nalézacím řízení. S odkazem na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. dubna 2011, sp. zn. 20 Cdo 2031/2009, však dospěl k závěru, že pro vznik závazku není podstatný okamžik podepsání ani doplnění blankosměnky,

ale že ke vzniku závazku manžela žalobkyně (1. povinného) došlo až dnem splatnosti směnky, tj. 21. srpna 2007, tedy v době, kdy již bylo společné jmění žalobkyně a 1. povinného zúženo a vlastníci předmětných nemovitostí se stala žalobkyně. Svědčí jí tak k nemovitostem právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí (exekuci) a podle ustanovení § 267 odst. 1 o. s. ř. nelze tyto nemovitosti v exekuci postihnout, a žaloba je proto důvodná. Žalobu shledal důvodnou i podle ustanovení § 267 odst. 2 písm. a) o. s. ř. Nemovitosti žalobkyně je třeba z exekuce vyloučit, neboť smlouva o zúžení společného jmění byla účinná ještě před vznikem závazku 1. povinného, a oprávněně byl v době vzniku vymáhané pohledávky znám její obsah.

Krajský soud v Ostravě (odvolací soud) rozsudkem ze dne 5. června 2013, č. j. 57 Co 42/2013-305, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil, změnil ho ve výroku o nákladech řízení před soudem prvního stupně tak, že žalovanému uložil zaplatit žalobkyni na nákladech řízení 57 419,- Kč a zavázal žalovaného k náhradě nákladů odvolacího řízení ve výši 12 323,- Kč.

Shodně se soudem prvního stupně považoval se zřetelem k závěrům uvedeným v rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 2031/2009 za den vzniku závazku 1. povinného až den splatnosti směnky, tj. den 21. srpna 2007. Ztotožnil se s jeho závěrem, že předmětné nemovitosti je třeba vyloučit z exekuce vedené proti 1. povinnému, neboť jsou ve výlučném vlastnictví žalobkyně. Žalobu pokládal za důvodnou jak podle ustanovení § 267 odst. 1 o. s. ř., neboť ke vzniku závazku došlo se značným časovým odstupem po zúžení a vypořádání společného jmění žalobkyně a jejího manžela, v jejichž důsledku byla žalobkyně v té době výlučnou vlastnící předmětných nemovitostí, tak podle ustanovení § 267 odst. 2 o. s. ř., neboť byly splněny rovněž všechny podmínky pro vyloučení věci tam stanovené.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný včasné dovolání, jehož přípustnost opřel o ustanovení § 237 o. s. ř. Namítal, že soudy nesprávně posoudily právní otázku, kdy vzniká závazek ze směnky, nesouhlasil s jejich názorem, že za den vzniku závazku manžela žalobkyně z blankosměnky je nutno považovat až den splatnosti směnky. Poukázal na konstantní judikaturu [např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. března 2003, sp. zn. 29 Odo 483/2002 (uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 4, ročník 2003, pod číslem 62), rozsudek ze dne 25. dubna 2012, sp. zn. 29 Cdo 324/2011, rozsudek ze dne 23. května 2012, sp. zn. 29 Cdo 1249/2011, rozsudek ze dne 1. srpna 2007, sp. zn. 29 Odo 721/2006, rozsudek ze dne 23. listopadu 2005, sp. zn. 29 Odo 1261/2004, rozsudek ze dne 22. června 2011, sp. zn. 20 Cdo 72/2010, rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 15. listopadu 2007, sp. zn. III. ÚS 372/06] a právní literaturu zastávající opačný názor. Vyplňovací oprávnění spočívá v možnosti jeho nositele doplnit obsah blankosměnky a dovršit její přeměnu na směnku úplnou. Účinky přeměny blankosměnky ve směnku řádně vyplněnou pak nastávají ex tunc, k tomu okamžiku tedy vznikne i závazek rukojmích, kteří blankosměnku podepsali. Kdyby došlo k doplnění listiny s účinky ex nunc, nebyli by ti, kdo doposud udělili vyplňovací právo, směnečně vázáni, nestali by se směnečnými dlužníky. Navrhoval, aby dovolací soud napadený rozsudek změnil tak, že žaloba o vyloučení nemovitosti z exekuce se zamítá a uložil žalobkyni zaplatit žalovanému náklady řízení.

Žalobkyně ve vyjádření k dovolání poukázala na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 2031/2009, jež se týkalo obdobných skutkových okolností, nastolenou otázku řešilo vyčerpávajícím způsobem a zcela přitom zohlednilo povahu zajišťovací směnky. V jeho intencích také rozhodly i oba soudy v projednávané věci (jež stanovily okamžik vzniku závazku směnečného avala ke dni splatnosti doplněnému v blankosměnkách a nikoli ke dni emise blankosměnek, případně podpisu avalem či okamžiku vzniku zajištěné pohledávky). Má za to, že dovolání není přípustné, neboť odvolací soud rozhodl po právní stránce správně a v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu, přičemž není dán ani jiný ze zákonných předpokladů přípustnosti dovolání. Dovolatel neuvedl žádný závažný důvod, proč by mělo dojít ke změně v posouzení již judikatorně vyřešené stěžejní právní otázky. Navrhla, aby

dovolací soud dovolání odmítl, popř. zamítl.

Tříčlenný senát č. 30, který měl podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání projednat a rozhodnout o něm, při posouzení otázky, kdy vzniká závazek ze směnky, dospěl k jinému právnímu názoru, než je vyjádřen v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. dubna 2011, sp. zn. 20 Cdo 2031/2009. Proto rozhodl o postoupení věci (podle § 20 zákona č. [6/2002](#) Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů) velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia. Velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia věc projednal a rozhodl o ní v souladu s ustanoveními § 19 a § 20 odst. 1 zákona č. [6/2002](#) Sb. Postupoval při tom podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. ledna 2013 do 31. prosince 2013 (srovnej část první, čl. II, bod 7. zákona č. [404/2012](#) Sb. a část první čl. II bod 2. zákona č. [293/2013](#) Sb.), dále opět jen „o. s. ř.“.

V reakci na předložení věci k rozhodnutí velkému senátu žalobkyně v obsáhlém podání datovaném 8. ledna 2015 poukázala na (skutkové i právní) odlišnosti mezi projednávanou věcí a věcí sp. zn. 29 Odo 483/2002 a snesla další argumenty na podporu rozhodnutí odvolacího soudu.

Projednávanou věc je třeba i v současné době posuzovat - s ohledem na to, že exekuce byla nařizena usnesením soudu prvního stupně ze dne 15. září 2008, návrh na vyloučení nemovitostí z exekuce byl podán dne 14. dubna 2010 a smlouva o zúžení společného jmění byla uzavřena 19. ledna 2005 - podle občanského soudního řádu a exekučního řádu ve zněních účinných do 31. 12. 2012 (čl. II., bod 1. a čl. IV., bod 1. přechodných ustanovení zákona č. [396/2012](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony), dále jen „o. s. ř. ve znění do 31. 12. 2012“ a zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, ve znění do 31. 12. 2013 (dále jen „obč. zák.“).

Dovolání je přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., jelikož rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázky dovoláním otevřené, týkající se doby vzniku práv a povinností ze směnky, jež byla původně vystavena jako blankosměnka, která je dovolacím soudem rozhodována rozdílně, a je i důvodné.

Vyřešení otázky, kdy vzniká závazek avala z blankosměnky, je rozhodující pro posouzení, zda lze v projednávané věci vyloučit z exekuce nemovitosti, které žalobkyně nabyla do svého vlastnictví na základě dohody o zúžení společného jmění (§ 267 odst. 1, 2 o. s. ř. ve znění do 31. 12. 2012).

Podle ustanovení čl. I. § 10 zákona č. [191/1950](#) Sb., zákona směnečného a šekového, nebyla-li směnka, která byla při vydání neúplná, vyplněna tak, jak bylo ujednáno, nemůže se namítat majiteli směnky, že tato ujednání nebyla dodržena, ledaže majitel nabyl směnku ve zlé víře anebo se při nabývání směnky provinil hrubou nedbalostí.

Nejvyšší soud v rozsudku sp. zn. 20 Cdo 2031/2009, na jehož závěry soudy nižších stupňů odkázaly, považoval za rozhodující okamžik vzniku vymáhané pohledávky oprávněného podle směnečného platebního rozkazu den splatnosti směnky (původně blankosměnky), neboť až doplněním směnečné sumy a data splatnosti směnky do blankosměnky vznikl závazek dlužníka (směnečníka) a závazek manžela žalobkyně, který směnku avaloval, zaplatit žalovanému směnečnou sumu a současně oprávnění žalovaného uplatňovat z ní svá práva a směnku předložit k proplacení. Měl za to, že ze zajišťovacího charakteru směnky vyplývá, že se žalovaný nemohl domáhat plnění z této směnky dříve, než mu vznikl nárok, který zajišťovala; dnem vystavení blankosměnky tak nemohl manželovi žalobkyně žádný závazek z blankosměnky vzniknout. Jestliže závazek vymáhaný v exekučním řízení proti manželovi žalobkyně vznikl dnem splatnosti směnky, tedy až po uzavření smlouvy o zúžení společného jmění (a jeho vypořádání), nelze předmětné nemovitosti, jejichž výlučnou vlastníci se

žalobkyně stala, v exekučním řízení postihnout a žalobkyni tudíž svědčí ve smyslu § 267 odst. 1 o. s. ř. k tomuto majetku právo, které nepřipouští výkon rozhodnutí (exekuci). Ke stejnému závěru dospěl Nejvyšší soud např. i v rozsudku ze dne 10. května 2013, sp. zn. 20 Cdo 2690/2012.

V rozsudku sp. zn. 29 Odo 483/2002, jakož i v usneseních sp. zn. 29 Odo 1261/2004 a sp. zn. 29 Odo 721/2006, Nejvyšší soud jednak formuloval a odůvodnil závěr, podle něhož pro ujednání o doplnění blankosměnky zákon nepředepisuje žádné formální náležitosti a nestanoví ani, které náležitosti směnky mohou být později doplněny nebo které naopak doplněny být nemohou, a jednak dovedl, že blankosměnka se stává směnkou až po doplnění chybějících náležitostí, přičemž účinky přeměny blankosměnky ve směnku řádně vyplněnou nastávají ex tunc; ex tunc vznikne i závazek avalisty, který se na blankosměnku podepsal.

V projednávané věci není pochyb o tom, že směnky, o jejichž úhradě bylo rozhodnuto shora zmíněnými směnečnými platebními rozkazy, byly původně tzv. blankosměnkami, tj. směnkami vydanými záměrně v neúplné podobě s tím, že chybějící údaje (směnečná suma a datum splatnosti) budou doplněny v souladu s uděleným vyplňovacím prohlášením.

Vyplňovací právo (jehož podstata tkví v oprávnění doplnit do blankosměnky chybějící náležitosti a dovršit tak přeměnu pouhého zárodku směnky na směnku úplnou) vzniká dohodou (smlouvou), uzavřenou mezi osobou podepsanou na blankosměnce a osobou, které byla blankosměnka vydána (tj. majitelem směnky). Tímto ujednáním je vymezen obsah vyplňovacího práva (tj. určeno, kdy a jakým způsobem může jeho nositel chybějící údaje do blankosměnky doplnit). Dohoda nemusí mít písemnou formu (postačí, je-li uzavřena ústně, případně jen konkludentně) a její obsah může být zachycen i jen v jednostranném prohlášení, které pak slouží jako doklad o udělení vyplňovacího práva a jeho rozsahu. Při převodu (nebo přechodu) blankosměnky na jinou osobu právo vyplnit blankosměnku přechází na nabyvatele listiny, přičemž obsah vyplňovacího práva se bez dalšího (tj. pouze v důsledku převodu či přechodu blankosměnky na jinou osobu) změnit nemůže. I po převodu (nebo přechodu) blankosměnky na jinou osobu je tak pro vyplnění chybějících údajů nadále určující pouze obsah uzavřené dohody o vyplnění (k tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. dubna 2009, sp. zn. 29 Cdo 2605/2007, uveřejněný pod číslem 19/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Současná právní teorie nepochybuje o tom, že blankosměnka se stává skutečnou směnkou (za předpokladu, že listina po vyplnění bílých míst má kvalitu směnky) až vyplněním, a odtud teprve vznikají skutečná práva směnečná, a že se tak děje se zpětnými účinky (ex tunc). Od vyplnění směnky je nutno na tuto listinu pohlížet jako na úplnou směnku, a to tak, jako by bývala již vydána jako úplná směnka, jako by od počátku byla úplnou směnkou. Tímto zpětným účinkem realizace vyplňovacího práva, lze také na osoby, které se podepsaly na listinu ještě nevyplněnou, pohlížet jako na směnečné dlužníky (viz Kovařík, Z. Směnka a šek v České republice. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, str. 119).

Podepíše-li blankosměnku (i) směnečný rukojmí, přebírá garanci za zaplacení směnky s výminkou, že listina bude podle ujednání o vyplnění doplněna a tím přeměněna na skutečnou směnku, a ta následně nezaplacena. Pro posouzení, zda a kdy k této přeměně dojde, není podstatné, zda se doplnění událo v souladu s ujednáním o vyplnění či nikoli. Doplněním listiny na formálně platnou směnku, stávají se se zpětnou účinností (ex tunc) podpisy rukojmích na listině podpisy na směnce a tedy je nutno na listinu i na účinnost podpisů všech dlužníků, avalisty z toho nevyjímajíce, pohlížet tak, jako by daná listina byla bývala již od počátku, tedy rozumějme od data uvedeného na listině jako den jejího vystavení, vydána v plné podobě. Sama okolnost, kdy k vyplnění blankosměnky došlo, však pro tuto zpětnou účinnost vyplnění blankosměnky a její přeměny na směnku úplnou významná nijak není. Proto ustanovení čl. I. § 10 zákona směnečného a šekového hovoří o směnkách vydaných

původně jako nevyplněné, protože kdyby nebylo tohoto zpětného účinku, nebylo by možné před vyplněním označit takovou listinu za směnkou vůbec. Nebylo-li by tohoto zpětného účinku, neměly by blankosměnky vůbec smysl, protože by osoby, které podepsaly listinu před vyplněním, nemohly být vůbec směnečnými dlužníky. Smysl by pak postrádalo také rukojemské prohlášení na blankosměnce (viz Kovařík, Z. Úskalí směnečného rukojemství. I. část. Bulletin advokacie 11-12/2002).

K závěru, podle něhož směnka vzniká doplněním absentujících údajů a je třeba na ni hledět tak, jako by měla již od počátku (ex tunc) obsah, který získala až následně doplněním, se hlásí rovněž Kotásek, J. in Zákon směnečný a šekový. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, str. 104.

K otázce vzniku práv a povinností ze směnky, která byla původně blankosměnkou, se vyjadřovala i historická literatura.

Tak v díle Spišiak, J., Blankozmenka, Bratislava 1938, str. 52 až 59, autor považoval především za důležité ustálit, ve kterém okamžiku vzniká „ručení“ (rozuměj práva a povinnosti) ze směnky, když podle toho bude nutné zaujmout stanovisko, kdy tu má být pasivní způsobilost k právním úkonům povinného ze směnky, ve kterém čase musí mít zástupce plnou moc atd. V této souvislosti odmítl možnost, že by směnečný závazek vznikl až doplněním blankosměnky, akcentuje, že směnečný závazek netvoří věřitel tím, že jej doplní, jelikož není přípustné, aby si věřitel vůči dlužníku právo tvořil. Tím, že věřitel směnku doplní, směnečný závazek jen nabývá, ale netvoří. Doplněním směnky a nabytím práva ze směnky se stane směnečný závazek účinným. Posuzuje tehdejší judikaturu Nejvyššího soudu (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 13. února 1930, sp. zn. Rv I 164/30, ze dne 21. června 1921, sp. zn. Rv I 215/21, ze dne 17. března 1926, sp. zn. Rv I 322/26, ze dne 7. dubna 1926, sp. zn. Rv II 178/26, ze dne 4. prosince 1931, sp. zn. Rv I 1888/31, ze dne 20. prosince 1933, sp. zn. R I 1146/33, uveřejněná ve Sbírce rozhodnutí nejvyšších stolic soudních Čs. republiky, kterou uspořádal Dr. F. Vážný, pod čísly 9645, 1102, 5863, 5923, 11216, 13.124), dospěl k závěru, že přes v některých rozhodnutích užitou „nejasnou“ formulaci (o tom, že blankoskripturním aktem ještě směnečný závazek nevzniká) vyjadřuje judikatura zásadu, že nevzniká ještě možnost uplatnit závazek ze směnky. Jinými slovy, nikoli vznik závazku bude záviset na doplnění (blankosměnky), nýbrž toto doplnění je předpokladem uplatnění již existujícího závazku. Doplnění (blankosměnky) je zákonným předpokladem pro uplatnění směnky, jde o nepravou podmínku možnosti „žalování směnečného závazku“, a ne vzniku směnečného závazku.

Rovněž Švamberg, G. v knize Československé právo směnečné a šekové, Praha 1947, str. 209, dovedl, že vyplňovacím právem (směnečným) uděluje podpisatel při předání blankosměnky jejímu majiteli (...) právo, prostřednictvím kterého může majitel blankosměnky proměnit dosud utajenou neboli latentní obligaci směnečnou v živou obligaci tak, jako by byla vznikla již v době předání blankosměnky (k tomu srov. též Švamberg, G., Naše jednotné směnečné právo, Praha 1941, str. 224).

Velký senát Nejvyššího soudu nemá žádné pochybnosti o tom, že podepíše-li výstavce (vlastní) blankosměnku, popřípadě podepíše-li takovou blankosměnku (vedle výstavce) směnečný rukojmí (a blankosměnka je předána remitentovi), zásadně mají oba směneční dlužníci uzavřenu s remitentem smlouvu o podmínkách a způsobu vyplnění blankosměnky. V případě, že blankosměnka byla vystavena jako prostředek zajištění jiné (kauzální) pohledávky, musí být již k datu jejího vystavení výstavci (i rukojmímu) zcela jasné (a to právě ve vazbě na charakter a výši zajištěné pohledávky) podmínky pro vyplnění údajů výše směnečné sumy a data splatnosti. Rozdíl mezi zajišťovací směnkou a zajišťovací blankosměnkou (z hlediska volby prostředku zajištění) je tak odvislý jen od skutečnosti, zda výše kauzální pohledávky je daná a neměnná nebo zda je závislá na dalších okolnostech (např. důsledky spojené s prodloužením dlužníka s placením kauzální pohledávky - vznik nároku na úroky z

prodlení, popř. na smluvní pokutu). Jinými slovy, je-li v době vystavení zajišťovacího prostředku známa (konečná) výše zajištěné pohledávky a její splatnost (jde např. o pohledávku ze smlouvy o bezúročné půjčce ve výši 10.000,- Kč, splatnou jako celek ke konkrétnímu datu), není obvykle důvod (vyjma případu, kdy by měly být zajištěny i případné sankční nároky, jejichž vznik by byl vázán na prodlení dlužníka) pro to, aby taková pohledávka byla zajištěna blankosměnkou (a nikoli „úplnou“ směnkou). Naopak, není-li v době vystavení zajišťovacího prostředku známa výše zajištěné pohledávky (např. jde o pohledávku ze smlouvy o úvěru a závisí na dlužníku, v jakém rozsahu bude v rámci sjednaného úvěrového rámce ve skutečnosti úvěr čerpat, popřípadě mají být zajištěny i shora popsané sankční nároky), je vhodným prostředkem zajištění zpravidla blankosměnka.

Přitom není žádný důvod, pro který by měl být okamžik vzniku práv a povinností ze směny, která byla původně vystavena jako neúplná, posuzován odlišně od vzniku práv a povinností ze směny, která byla od počátku úplná.

Opačný právní názor, zastávaný žalobkyní a opírající se o závěry obsažené v usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 2031/2009, podle nichž závazek ze (zajišťovací) směny, která byla původně blankosměnkou, vzniká (až) dnem splatnosti směny, není akceptovatelný již proto, že nepřipustně ztotožňuje vznik nároku (a jemu odpovídajícího závazku) a jeho splatnost. Navíc při vyplnění údaje data splatnosti (zajišťovací) blankosměny je sice majitel omezen potud, že toto datum nesmí předcházet datu splatnosti blankosměnkou zajištěné pohledávky (srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 18. října 2004, sp. zn. 9 Cmo 274/2004, uveřejněný pod číslem 71/2005 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, jakož i rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2010, sp. zn. 29 Cdo 1181/2009, uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 11, ročník 2010, pod číslem 169), nicméně excesivní vyplnění bílých míst na blankosměnce, ať již jde o datum splatnosti nebo směnečnou sumu, nemá vliv na platnost směny, nýbrž zakládá (jen) námitku porušení dohody o vyplňovacím právu (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. srpna 2009, sp. zn. 29 Cdo 5260/2007, uveřejněný pod číslem 84/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Přitom na platnost směny (a vznik závazku ze směny) by neměla vliv ani skutečnost, že by pohledávka zajištěná blankosměnkou vůbec nevznikla (popřípadě zanikla); i zde by totiž obrana (směnečného) dlužníka spočívala (jen) v kauzálních námitkách (k důkaznímu břemenu ohledně kauzálních námitek srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 2. března 1999, sp. zn. 32 Cdo 2383/98, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 8, ročník 1999, pod číslem 84, jakož i důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 2010, sp. zn. 29 Cdo 4405/2008, uveřejněného pod číslem 30/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Konečně přijatelným není ani právní názor, podle něhož by směnečná práva a povinnosti vznikala okamžikem doplnění blankosměny. Takový okamžik by totiž nebyl ze směny nijak zjistitelný (a byla by tak popřena samotná povaha směny jako cenného papíru, jenž zakládá přímý, bezpodmínečný, nesporný a abstraktní závazek) a nebylo by možné ani prověřit, zda osoby, které listinu podepsaly, tak byly způsobilé (a oprávněné) učinit.

S odkazem na shora uvedené velký senát Nejvyššího soudu dospěl při řešení otázky vzniku práv a povinností ze směny, která byla původně vystavena jako blankosměnka, k závěru shodnému s tím, který Nejvyšší soud formuloval v rozsudku sp. zn. 29 Odo 483/2002 (a následně se k němu přihlásil např. v usneseních sp. zn. 29 Odo 1261/2004 a sp. zn. 29 Odo 721/2006, sp. zn. 29 Cdo 324/2011 a sp. zn. 29 Cdo 1249/2011).

Pro rozhodnutí ve věci je zároveň významné, zda má žalobkyně k předmětným nemovitostem právo nepřipouštějící exekuci a lze je proto z nařízené exekuce vyloučit (§ 267 odst. 1, 2 o. s. ř. ve znění do 31. 12. 2012).

Žalobkyně měla za to, že předmětné nemovitosti jsou z exekuce vyloučeny, neboť se - poté, co s 1. povinným dne 19. ledna 2005 uzavřela smlouvu o zúžení a vypořádání společného jmění manželů - stala jejich výlučnou vlastnící, nejsou proto již součástí jejich společného jmění a nelze na ně ani vést exekuci pro vymožení pohledávky, která vznikla za trvání manželství jen 1. povinnému.

Samotná okolnost, že manželé uzavřeli za trvání manželství smlouvu o zúžení a vypořádání společného jmění, podle níž se jeden z manželů stal výlučným vlastníkem věci, která byla do té doby v jejich společném jmění, však nepostačuje pro závěr, že věřitel nemůže vést exekuci na tento majetek, domáhá-li se uspokojení závazku, který vznikl za trvání manželství druhému manželovi.

Dohoda manželů o změně rozsahu jejich společného jmění může mít vliv na rozsah uspokojení věřitele. Z tohoto důvodu zákon práva věřitele chrání, a to zejména prostřednictvím úpravy obsažené v § 42 e. ř. (§ 262a o. s. ř.), když pro účely nařízení exekuce považuje za majetek patřící do společného jmění manželů i majetek, který netvoří součást společného jmění manželů jen proto, že byl smlouvou zúžen jeho zákonem stanovený rozsah, a umožňuje mu vést exekuci na tento majetek i pro vydobytí závazku, který vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů.

Věřitel nemůže být dotčen změnou rozsahu společného jmění, k níž došlo až po vzniku závazku jednoho z manželů. Proto podle ustanovení § 42 odst. 2 věty první e. ř. (§ 262a odst. 2 věta první o. s. ř.) se při exekuci nepřihlíží ke smlouvě, kterou byl zúžen zákonem stanovený rozsah společného jmění manželů o majetek, který patřil do společného jmění v době vzniku pohledávky. Jestliže závazek povinného vznikl před uzavřením smlouvy o zúžení společného jmění manželů, k této smlouvě se v exekučním řízení nepřihlíží a pro účely exekuce se i majetek vypořádaný takovou smlouvou považuje nadále za „společný“, tj. patřící do společného jmění manželů (§ 42 odst. 2 e. ř., respektive § 262a odst. 2 o. s. ř.) a není důvod pro jeho vyloučení z exekuce (§ 267 o. s. ř.) - viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. července 2004, sp. zn. 20 Cdo 1389/2003, uveřejněný pod číslem 85/2005 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

Jestliže však závazek jednoho z manželů vznikl až po uzavření smlouvy o zúžení společného jmění a exekucí byl postižen majetek, který se stal na základě této dohody výlučným majetkem druhého manžela, může tento manžel uplatnit vůči oprávněnému návrhem podle § 267 odst. 2 o. s. ř. své výlučné vlastnické právo nepřipouštějící exekuci.

Podle ustanovení § 267 odst. 2 písm. a) o. s. ř. soud vyloučí k jeho návrhu tyto věci z exekuce, prokáže-li, že vymáhaný závazek vznikl při používání majetku, který se považuje podle § 42 odst. 1 e. ř. (§ 262a odst. 1 o. s. ř.) za společný, a že oprávněnému byl v době vzniku pohledávky znám obsah smlouvy o zúžení společného jmění manželů.

Podmínkou pro vyloučení majetku z exekuce je tak nejen skutečnost, že závazek vznikl druhému manželovi až po uzavření smlouvy o zúžení společného jmění manželů, ale i vědomost věřitele o uzavření této smlouvy. Je-li manželovi povinného známo, že druhému manželovi má vzniknout závazek, a neupozorní-li věřitele - ačkoliv tak před uzavřením závazku učinit mohl - na existenci smlouvy (a neseznámí ho s jejím obsahem) o zúžení společného jmění manželů, podle níž některé věci, které by jinak patřily do společného jmění manželů, jsou nyní v jeho vlastnictví, nemůže se úspěšně dovolávat svého výlučného práva k tomuto majetku [§ 267 odst. 2 písm. a) o. s. ř.]. Majetek se bude pro účely exekuce považovat za součást společného jmění manželů a lze na něj vést exekuci i pro vymožení závazku, který vznikl za trvání manželství (byť až po uzavření smlouvy o zúžení společného jmění manželů) jen druhému manželovi. Jestliže však manžel povinného o vzniku jeho závazku nevěděl, pak věřitele ani nemohl upozornit na jiný rozsah společného jmění manželů. V takovém případě se ovšem věřitel nemůže dovolávat vůči manželovi, který uplatňuje své výlučné právo k majetku, ochrany, jež mu poskytuje ustanovení § 262a a § 267 odst. 1 písm. a) o. s. ř.

Pro úspěch manžela povinného při uplatňování jeho výlučného vlastnického práva podle § 267 odst. 1 písm. a) o. s. ř. k majetku, který by nebyl smlouvou o zúžení společného jmění manželů patřil do společného jmění povinného a jeho manžela, jenž byl postižen exekucí pro vymožení závazku vzniklého jen povinnému po uzavření smlouvy o zúžení společného jmění manželů, je tak významná nejen vědomost věřitele o obsahu smlouvy o zúžení společného jmění, ale i vědomost manžela povinného o budoucím závazku jeho manžela.

Tyto obecné závěry platící pro vylučovací žaloby, jimiž uplatňuje manžel povinného právo k majetku, který získal smlouvou o zúžení společného jmění manželů, je však třeba v projednávané věci promítnout se zřetelem k tomu, že exekuce byla nařízena k vymožení pohledávky ze směnky, která byla původně vystavena jako blankosměnka.

Jakkoli účinky přeměny blankosměnky v (úplnou) směnku nastaly zpětně k datu podpisu blankosměnky výstavcem a závazek povinného (manžela žalobkyně) tak vznikl okamžikem, kdy se na blankosměnku podepsal jako směnečný rukojmí, pro rozhodnutí o vylučovací žalobě je (v dané věci) podstatný nejen okamžik vzniku vymáhané (směnečné) pohledávky, nýbrž i skutečnost, že blankosměnka případně zajišťovala budoucí pohledávku.

Měla-li totiž podle vůle (budoucího) remitenta a (budoucích) směnečných dlužníků blankosměnka sloužit k zajištění pohledávky, která v době vystavení blankosměnky dosud neexistovala, je pro posouzení, zda jsou v poměrech dané věci splněny předpoklady plynoucí z ustanovení § 267 odst. 2 písm. a) o. s. ř. pro vyhovění žalobě o vyloučení věci z exekuce (tj. zda "vymáhaná" pohledávka vznikla v době po zúžení společného jmění manželů a věřiteli byl znám obsah smlouvy o zúžení společného jmění manželů) významné i to, zda a kdy vznikla blankosměnkou zajištěná pohledávka.

Jinými slovy, byť „vymáhanou“ pohledávkou je pohledávka na zaplacení směnky (ohledně které bylo rozhodnuto směnečným platebním rozkazem), je pro řešení otázky doby vzniku této pohledávky (pro účely posouzení, zda se tak stalo před nebo po zúžení společného jmění manželů) podstatné i to, kdy vznikla blankosměnkou zajištěná pohledávka. Mezi podpisem blankosměnky a vznikem blankosměnkou zajištěné pohledávky může totiž být značný časový odstup a právě v tomto "mezidobí" může být modifikován rozsah společného jmění (budoucího) povinného a jeho manželky. Manželce povinného přitom nelze upřít obranu proti postižení jejího majetku, který se považuje za součást společného jmění manželů (§ 262a odst. 1 o. s. ř., respektive § 42 odst. 1 e. ř.), v exekuci vedené proti povinnému, spočívající v možnosti tvrdit a prokázat, že se stala výlučným vlastníkem majetku (jež je předmětem vylučovací žaloby) dříve, než vznikla blankosměnkou zajištěná (budoucí) pohledávka.

Právní posouzení věci, na němž rozhodnutí odvolacího soudu spočívá a které bylo dovoláním zpochybněno, tak není správné; Nejvyšší soud proto rozhodnutí odvolacího soudu zrušil. Důvody, pro které neobstálo rozhodnutí odvolacího soudu, dopadají i na rozhodnutí soudu prvního stupně, Nejvyšší soud proto zrušil i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 o. s. ř.).

Soud se v dalším řízení bude zabývat tím, kdy vznikla blankosměnkou zajištěná pohledávka, vznikla-li až po uzavření Smlouvy, pak i vědomostí žalobkyně o budoucím závazku 1. povinného a v návaznosti na to i vědomostí věřitele o obsahu Smlouvy.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Pohledávka](#)
- [Náhrada škody](#)
- [Náhrada škody](#)
- [Dražba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Insolvenční řízení a náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Společenství vlastníků jednotek](#)
- [Společný nájem bytu manžely \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zemědělská půda \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Smlouva o zápůjčce, insolvence](#)
- [Promlčení a ochrana spotřebitele](#)